

става и васпитање у тим школама у таквом духу да га управа не може допустити, као ни рад учитеља, који је политички тако гравиран, да им се више не може поверити. Овога пута, Земаљска влада јавно је изразила своје мишљење које је имала увек на уму кад год су биле у питању српске школе. Отуда су потпуно јасни и сви они разни поступци и сметње, којима су биле изложене српске школе и српски учитељи у БиХ, као и деца и цео српски народ.

После ослобођења, Министарство просвете донело је одлуку „да се од 1. децембра 1919. године прогласе за јавне народне школе све српске вероисповедне школе у Краљевини СХС“. Тако су поново оживеле и српске школе у БиХ које су у тешким данима савесно вршиле свој задатак, васпитавајући генерације, које су новим поколењима оставиле најлепши и најсветлији пример како треба радити за народ. □

БИБЛИОДРАМА: ЈЕДИНСТВО ТЕЛА И ДУШЕ*

Бранислав Клушка
и Вјера Хубова

Данас је код многих западних хришћана све више присутно схватање да чисто интелектуалан приступ библијским текстовима није довољан. Отуда се развијају холистички приступи. Библиодрама је

један од таквих приступа у којем се стваралачки ангажују и тело и осећања како би се разумела библијска порука (Erlenwein 2002: 327). Овај чланак представља скроман покушај да се опише теорија библиодраме и њена примена на начин на који је то остварено у оквиру RE-CREATION радионица.

Библиодрама као холистички приступ читању Библије

Израз *библиодрама* се састоји од две грчке речи: „библион“ што значи књига, и „драма“ што значи деловање, извођење. Најпростије описана, библиодрама је облик глуме у којој се улоге узимају из библијских текстова. Али, то није само обична представа за публику. То је догађај у којем сами учесници доживљавају библијску поруку физички,

* Преведено са немачко-енглеског изворника: Branislav Kluska and Viera Hubová, „Bibliodrama: Einheit von Leib und Seele – Unity of Body and Soul“, in: Franz Feiner, Stanko Gerjolj, Robert Treadwell and Kurt Zisler (eds.), *RE-CREATION: Creating and Learning together through Social, Moral and Religious Education*, KPH Graz – TEOF UNI Ljubljana – LogoMedia-Verlag, Graz – Ljubljana 2011, 136–140.

емотивно, духовно и друштвено. Библиодрама је облик интерпретативне представе. То је више-страна, целовита интерпретација библијског текста заснована на драмском извођењу (Kluska & Kostelanaský 2006: 212).

Корени библиодраме сежу до Ј. Л. Мореновог (J. L. Moreno) концепта психодраме као дела групне терапије (Moreno 1989). У терапеутском раду чланови групе појединачно играју различите улоге које су, у ствари, пројаве њиховог унутарњег живота.

У библиодрами нагласак није на делу појединца, већ на заједничком деловању у којем се библијски догађај изводи и интерпретира. Главни циљ библиодраме је у томе да се „свет“ библијског текста повеже са „светом“ одређене особе. У библиодрами жена/мушкарац постају стварни протагонисти библијског догађаја. Различитим техникама извођења (гестови, миме, телесни изрази, плес, глума, разговор, монолог, певање) библијски текст се „визуализује“ и оприсутњује у тренутном стању учесника. Учинак библиодраме заснива се на холистичком приступу, процесу који црпи своју духовну силу из слушања Речи Божије ушима, срцем, рукама, читавим телом и интелектом (Pöhl 2003: 5). Библијски текст се на овај начин „ослобађа“ од његовог чисто историјског значења и остварује на нов, је-

динствен начин (Kluska & Kostelanaský 2006: 215).

Саставни делови библиодраме

Сваку библиодраму чине три основна дела: библијски текст, учесници и животно искуство самог учесника. Библијски текст је „алфа и омега“ библијске драме (Stühlmeier 2004: 42). Текст одређује сваку њену фазу. Ново разумевање текста – и следствено томе, уз њену помоћ, и ново разумевање самога себе – јесте циљ библиодраме. Библијски текст је вишезначан и тиме отворен за различите начине читања и разумевања. Библијски текстови су засновани на различитим људским искуствима са којима се учесници могу лако поистоветити и тако разумети своја животна искуства и проблеме. За хришћане библијски текст је свет и, као такав, нормативан и важан за живот. То значи да библијски текст поседује перформативну способност, која се може остварити у интерактивном библиодрамском читању.

Целокупан ток библиодраме одиграва се кроз интеракције између чланова групе. Читање Библије дотиче на овај начин и друштвени ниво. Људи читају Библију, али не појединачно, већ бивајући у мрежи међусобних односа са другим учесницима. Групу не чини само скуп људи

који учествује у библиодрами, него целина њихових унутрашњих процеса, структура, норми и динамике.

Трећи основни део библиодраме је животно искуство самог учесника. То значи да је само човекова личност, човеково лично искуство одлучујући протохоризонт сваког додира са Библијом. У библијској поруци никада није питање о томе шта ова порука може значити за друге, већ уместо тога, шта у ствари ова порука значи за мене сада и овде (Erlenwein 2002: 329). Учесници улазе у библиодраму са њиховим свакодневним проблемима, сопственим верским представама и очекивањима. У овом процесу важне су технике идентификације. Улазећи у потпуности у дату улогу, ја стичем искуство како би то изгледало у „данашњици“ древних времена. Библијско предање и садашња животна ситуација учесника међусобно се тумаче (Necht 2003: 7).

Главни кораци унутар библиодраме

Сваки библиодрамски приступ делује у различитим, поступно уређеним фазама целокупног програма рада (Necht 2001: 111–114; Höfer 2004: 188–191). У радионицама RE-CREATION-а применили смо образац који се састоји из пет основних корака:

1) Фаза загревања има уводни карактер и њена сврха је да припреми учеснике за оно што их очекује и да обједини читаву групу, различитим вежбама тела, дисања и групног зближавања.

2) Фаза читања библијског текста подразумева зближавање са текстом помоћу различитих стваралачких начина читања.

3) Рад на појединачним мотивима. У трећој фази учесници, на основу анализе, одређују главне делове библијског догађаја и основне мотиве. Ово је припремна фаза за глуму. Учесници бирају своје појединачне улоге које одговарају њиховом искуству.

4) Играње улоге је активна фаза.

5) У фази преиспитивања учесници појединачно излажу до каквих су увида дошли кроз библиодраму у смислу поруке и разумевања текста. Нека врста делимичног преиспитивања прати сваку фазу библиодраме.

Употреба библиодраме у пројекту RE-CREATION

У оквиру RE-CREATION библиодрамске радионице радили смо са шест различитих библијских текстова. У првом RE-CREATION-у библиодрамске радионице (које је руководила Сузана Јурцова) биле су припремљене на основу текста из Књиге постања (1, 1 – 2, 4а), који описује стварање света, и текста из Четвртог еванђе-

ља о свадби у Кани Галилејској (Јн. 2, 1–12). У првој радионици коришћен је приступ „статичне слике“; у другој радионици употребљен је приступ „сценског плеса“.

У оквиру RE-CREATION II за библиодраму (коју је приредио Бранислав Клуска) изабрали смо текст из Лк. 15, 11–32 (Парабола о блудном сину и његовом брату) и Мк. 6, 30–44 (Чудесно умножење хлебова и рибе). За библиодраму (коју су приредили Бранислав Клуска и Вјера Хубова) у оквиру RE-CREATION III изабрали смо један старозаветни текст (1. Цар. 17, 9–24, Пророк Илија и удовица из Сарепте) и један новозаветни текст (Мк. 4, 1–8, 13–20, Прича о сејачу). Радионице у оквиру RE-CREATION II–III биле су припремане у складу са горе наведеним корацима уз два типа глуме: статична слика и мима. У првом типу библијска прича играна је кроз низ „скулптура“ које су одговарале одређеном делу приче. У другом типу учесници су извели библиодраму као причу, држећи се чврсто текста са појединачно назначеним улогама.

Библиодрамска радионица заснована на 1. Цар. 17, 9–24 (Пророк Илија и удовица из Сарепте)

Припрема сваке библиодраме почиње одабиром одређеног библијског текста и његовим почетним тумачењем. За библиодрамску радионицу у оквиру RE-

CREATION III изабрали смо текст 1. Цар. 17, 9–24 о Пророку Илији и удовици из Сарепте, јер порука ове перикопе одговара једној од основних тема овог пројекта: „Страно и блиско“. Бог је послао пророка „изабраног народа“ као странца незнабожачкој удовици. Требало је да он стекне њено поверење – да постане близак (Broadman & Holman 2001: 213). Према томе, средишња тема наше радионице била је „како стећи поверење“. Ова основна тема одредила је сваку фазу библиодрамске радионице.

Фаза загревања укључивала је низ различитих вежби, попут вежбе дисања, мимичког контакта, поздрава у облику геста, „огледала и додира“ итд. Оне су извођене понаособ или у паровима. Ове вежбе су нам помогле да стекнемо живу свест о нашим телима, могућностима и ограничењима, о нашој перцепцији и физичком изразу. Једна од вежби – пад поверења (Trust Fall 2010) – помогла је учесницима да схвате шта то значи имати поверења.

У другој фази учесници су добијали библијски текст у дословном преводу. Шетали би се кроз просторију са текстом, док би један од њих читао текст наглас. Потом би свако од њих читао реченицу или реч која му је деловала важна. Након читања, група је стајала у кругу где су разне фразе читане наглас, наглашавајући сваку на различит начин. Потом би учесници анализира-

ли основне наративне елементе текста: време, простор, јунаке. У завршном делу размишљања разјашњавала би се бројна питања попут ових: Шта ми знамо о овим ликовима, а шта не знамо о њима? Каква је наша представа удовице из Сарепте? Након тога би отпочињао процес поистовећивања. Упутство би гласило, на пример: Буди удовица из Сарепте! Учесник би се шетао просторијом покушавајући да оживи различите удовичине поступке.

У трећој фази учесници су делили библијску причу према главним идејама, догађајима и јунацима. Потом би давали наслове одређеним деловима приче, на пример: „Реч Божија дође Илији“, и одабирали улоге како би извели статичну слику, која изражава основну замисао одређеног дела приче.

Током четврте фазе читава група је изводила секвенцу „статичке слике (групне скулптуре)“ која одговара одељку из библијске приче.

У завршној фази вођа радионице је учесницима поставио неколико питања у служби преиспитивања, на пример: Шта сте знали о овој причи пре радионице? Да ли сте знали нешто о Пророку Илији? Шта сте научили о Илији на основу првог читања? Шта знате о удовици након радионице? Да ли вам је ближе искуство удовице или Илије? Последња фаза је учесницима помогла да увиде шта су научили из Библије (не само о Светом Писму, него и о себи) и да

схвате да је њихово властито искуство рефлектовано у Библији.

Закључак

Библиодрама је холистички интерактиван начин читања Библије кроз драмско извођење. У процесу библиодраме групе учесника су у обостраној интеракцији покушале да разумеју основна људска искуства помоћу драмске интерпретације текста. Наше искуство из RE-CREATION радионица говори да су студенти били резервисани у првом додиру са библиодрамом. О библиодрамама студенти су размишљали као о још једном виду проповеди или евангелизације. Међутим, у току рада њихово интересовање и укљученост су се видно појачавали, и то због дубоке везе између животињских искустава „библијских ликова“ и њих самих. На овај начин, библиодрама је постала не само начин зближавања са Библијом, него и начин зближавања са самим собом.

Превео Марко Јовановић

Литература

Master Study Bible-KJV (2001), Broadman & Holman.

Erlenwein, Peter (2002), „Bibliodrama: A Modern Body-Mind Hermeneutics“, *Asia Journal of Theology* 16, 327–340.

Hecht, Anneliese (2001), *Bibel erfahren: Methoden ganzheitlicher*

Bibelarbeit, Katholisches Bibelwerk, Stuttgart.

Hecht, Anneliese (2003), „Bibliodrama and Exegesis“, *Bulletin Dei Verbum* 66/67, 6–10.

Höfer, Albert (2004), *Božie cesty s ľud'mi: Prírucka na geštaltpedagogickú prácu s Bibliou*, Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava.

Moreno, Jacob L. (1989), *Gruppenpsychotherapie und Psychodrama*, Stuttgart.

Kluska, Branislav, Alojz Kostelansky (2006), „Využitie bibliodramy vo vyučovaní naboženskej

vychovy“, in: *Disputationes Scientificalae Universitatis Catholicae in Ružomberok*, Ružomberok, 211–220.

Pohl, Rudi (2003), „What is Bibliodrama? A Brief Introduction“, *Bulletin Dei Verbum* 66/67, 4–5.

Stühlmeier, Thomas (2004), *Veränderungen des Textverständnisses durch Bibliodrama. Eine empirische Studie zu Mk 4, 35–41*, Ferdinand Schöningh, Paderborn – München – Wien – Zürich.

Trust Fall, http://en.wikipedia.org/wiki/trust_fall (poseћeno 9. септембра 2010. г.). □

ПРИКАЗИ

Christopher A. Beeley, *The Unity of Christ: Continuity and Conflict in Patristic Tradition*

New Haven ; London : Yale University Press, 2012

xii + 391 стр.

ISBN: 978–0300178623

Није неубичајено да истраживачи теже оригиналности, постављајући нове хипотезе које стављају изазов пред прихваћена становишта. Овакав приступ може водити на претку у научним истраживањима, пошто окоштала схватања често представљају препреку за аутентично сагледавање проблематике која је предмет испитивања.

Студија која је пред нама доноси неколико хипотеза које доводе у питању традиционално схватање о раз-

воју христологије у формативном периоду од 2. до 8. века. Како ћемо у анализи показати, иновативност и оригиналност у приступу изворима не мора нужно да значи и напредак.

У својој студији Бејли настоји да потврди следеће претпоставке: а) да је Ориген прави извор аутентичне унитарне христологије, наспрам дуалистичке, б) да је Евсевије Кесаријски неправедно запостављен као мислилац који је дао значајан допринос развоју христологије в)